

BIBLIOTEKERNES LITTERATURFORMIDLING - et idékatalog

med udgangspunkt i Projekt Læseheste og hundehoveder

...vonden er fyldt med vidne
e læ. Se! Heste og
hunde, hoveder
de vandes aldrig, gør som

**LÆSEHESTE OG
HUNDEHOVEDER**

**BIBLIOTEKERNES
LITTERATURFORMIDLING**

- et idékatalog

Anja Nalholm Nielsen og Dorthe Larsen
i samarbejde med projektgruppen

Juni 2008

Indhold

- Indledning 3
- 1 Samarbejde - at åbne døre til verden 4
 - 2 Byen som scene - biblioteket rykker ud 6
 - 3 Form og indhold – en balanceakt 8
 - 4 Læsekredse – kræse for litteraturen 10
 - 5 De fysiske biblioteker og den digitale
litteraturformidling – en helhed 12
 - 6 Branding – læ. Se!
Heste og hunde, hoveder 14
 - 7 Brugere involveres 16
 - 8 Kompetenceudvikling - ny viden ind
i biblioteket 18
 - 9 Koordinering – fælles fodslag 19

Indledning

Som led i afslutningen på Projekt Læseheste og hundehoveder har projektet forpligtet sig til at udarbejde et idékatalog til inspiration for litteraturformidlingen i bibliotekerne rundt om i landet, og det følger her på baggrund af projektets aktiviteter og erfaringer siden begyndelsen af 2007.

Projektet er etableret i en periode, hvor der er stigende interesse for at beskæftige sig med litteratur, og hvor der samtidig sker meget på litteraturområdet både indholdsmæssigt og formidlingsmæssigt.

I løbet af projektet er det blevet åbenbart, at der helt overordnet er behov for, at bibliotekerne arbejder strategisk og målrettet med litteraturformidlingen, hvis de skal udfylde deres kulturformidlende rolle og udnytte mulige niches i en kraftigt ekspanderende oplevelsesøkonomi: i et scenarie, hvor både udbud af, efterspørgsel efter og kvalitetskrav til oplevelser er i voldsom vækst. Med udgangspunkt i dette kan nedenstående ideer og elementer med fordel inddrages, ikke mindst samarbejde med andre litterære aktører og koncepttænkning i forbindelse med litteraturformidlingen.

Når der indledes samarbejde med litterære aktører, skal man dog være opmærksom på, at formålet med samarbejdet er klarlagt på forhånd så det sikres, at oparbejdede forventninger hos samarbejdspartnere kan indfries.

Projekt Læseheste og hundehoveder er blevet evalueret af ph.d. stipendiat Rasmus Grøn, Center for Kulturpolitiske Studier, Danmarks Biblioteksskole, i maj 2008. Rapporten, der yderligere belyser projektets litteraturformidlingsaktiviteter, kan ses på www.db.dk eller på www.hundehoveder.aakb.dk

1. Samarbejde - at åbne døre til verden

Samarbejde med andre litterære aktører har været omdrejningspunktet i Projekt Læseheste og hundehoveder. Et samarbejde på kryds og tværs med litterære foreninger, boghandlere, forlag, kulturinstitutioner og undervisere og studerende fra Århus Universitet med tilknytning til litteraturområdet. Udvalgte aktører har desuden deltaget i projektgruppen. Der er stor interesse for at samarbejde med bibliotekerne og der er i flere tilfælde bygget videre på tidligere samarbejder mellem biblioteket og lokale aktører.

Når bibliotekerne ønsker samarbejde med andre aktører på det litterære felt, er der indledningsvis behov for en kortlægning. Hvilke litterære foreninger findes der? Hvilke forlag og boghandlere kunne have noget interessant at samarbejde om? Findes der repræsentanter fra folkeuniversiteterne eller de almindelige universiteter, som har noget at byde ind med? Århus er et slaraffenland af aktører, så her er problemet ikke at finde egnede samarbejdspartnere, men at udvælge de vigtigste. Nogle samarbejdspartnere er relevante som tætte kontinuerlige samarbejdspartnere, mens andre kun er det i forbindelse med enkeltstående initiativer.

Tæt samarbejde om planlægning og gennemførelse af initiativer og aktiviteter og en inkluderende samarbejdsmetode har været praksis i Projekt Læseheste og hundehoveder. Det har bidraget til udvikling af både samarbejdet og et fælles ejerskab. De fleste samarbejdspartnere er inddraget målrettet i relation til temaernes indhold. Andre er inddraget på baggrund af henvendelser og tilfældigt opståede muligheder. Biblioteket har ofte en mere institutionel tilgang til litteraturformidling end det litterære miljø, som ofte er kendetegnet ved intensitet og højt til loftet, og hvor spontanitet og kaos også af og til råder. Det kræver, at biblioteket optræder åbent og lyttende og i ord og handling viser, at der også her er højt til loftet.

For bibliotekerne såvel som det litterære vækstmiljø har det været en vigtig lære, at hvor man før umiddelbart ville have set hinanden som modspillere, er man ved at indgå en form for "alliance" blevet hinandens medspillere. Man har fået udvekslet synspunkter og set hinanden an og derved opnået en gensidig respekt for hinandens kulturer og viden. Belønningen kommer tifold tilbage i form af inspiration og viden til litteraturformidlingen, viden om lokale og landsdækkende litterære initiativer og aktiviteter, viden om de nyeste litterære tendenser og større synlighed i de lokale litterære miljøer. For de litterære miljøer har det betydet nye scener, nye formidlingskanaler og erkendelse af biblioteket som en mulig samarbejdspartner.

LYD+LITTERATUR

Projektets Lyd+Litteratur-tema dannede optakt til Litteraturen på Scenens og Musiktidsskriftet Geigers LYD+LITTERATUR#6. Samarbejdet med vækstlaget i Århus om dette litterære tema blev en øjenåbner for biblioteket i forhold til mediekunsten og hybridformerne af lyd, billede og litteratur, hvor det performative indgår som en vigtig del. Det er en eksperimenterende litteratur, der i øjeblikket er i vækst og blomstring. Der blev samarbejdet om alt lige fra valg af udøvende kunstnere til et fælles Lyd+Litteratur-program, hvor den ene halvdel bestod af bibliotekernes arrangementer, mens den anden var samarbejdspartnerne arrangementer. Markedsføring og formidling via netværk skete også både i fællesskab, gensidigt og hver for sig. Denne form for samarbejde er således medvirkende til, at et større publikum nås.

verbale pupiller

GRÆSHOPPESVERME AF BILLEDE OG SKRIFT

UDSTILLING AF BØGER, BOGOBJEKTER, BOGVÆRKER
OG KUNSTNERBØGER UDVALGT AF MATHIAS KOKHOLM

3. - 17. SEPTEMBER 2007

I FORBINDELSE MED VERBALE PUPILLER
FESTIVAL FOR NY POESI OG BOGMESSE FOR NORDISKE SMÅFORLAG

UDSTILLINGEN ARRANGERES AF:
HOVEDBIBLIOTEKET I ÅRHUS
LITTERATUREN PÅ SCENEN

VERBALE PUPILLER

Biblioteket har taget initiativer og gjort reklame i forhold til andres litterære events, bl.a. i anledning af Verbale Pupiller, som var en nordisk orienteret festival for poesi og småforlag i regi af Litteraturen på Scenen i Århus. Op til festivalen blev der udstillet unikaværker på Hovedbiblioteket. Det gav mulighed for også at eksponere festivalen via bibliotekets Infogallerier (storskærme på bibliotekerne) og hjemmesider. Biblioteket markerede ikke sig selv i forhold til målgruppen, men når man samarbejder med andre, er man i en situation, hvor man både må give og tage. Slutresultatet blev, at de århusianske lånere blev præsenteret for en litteraturform på bibliotekerne, som de normalt ikke ser.

NORDISK LITTERATUR

I det nordiske tema indgik en bred vifte af samarbejdspartnere. Et forlag deltog i arbejdsgruppen, da et af formålene var at se, hvad et sådant kunne byde ind med i forhold til det litterære formidlingsarbejde. Forlaget var med i udvælgelsesprocessen af forfattere til det nordiske tema. Ligeledes blev en litterat fra Nordisk Institut ved universitetet inddraget, både for at få input fra universitetsverdenen, men også for at bidrage med en faglig funderet tilgang i relation til interview-situationerne med forfatterne ved arrangementerne. Bergen Bibliotek kom med som samarbejdspartner, da Bergen er Århus' venskabsby. Ønsket var her at udveksle danske og norske forfattere, som endnu ikke var kendte i nabolandet. I forbindelse med de islandske forfatterarrangementer blev Islandske Forening kontaktet. Ideen var at servere islandske kulinariske specialiteter i forbindelse med arrangementerne. En kollega bidrog med en flot billedmontage fra Island, der kørte i baggrunden under forfatteroplæsningerne. Dette gav en ekstra dimension til arrangementerne. Inddragelsen af alle disse forskellige samarbejdspartnere var med til at give en kvalitet og mangfoldighed til arrangementerne, som man ikke kunne have opnået, hvis bibliotekerne alene havde stået for hele processen.

Mystik fra sagæen Island

Forfattereftermiddag med de to anerkendte islandske forfattere Yrsa Sigurðardóttir og Avar Örn Jónsson

Tirsdag den 4. marts kl. 16.30 på Åby Bibliotek

Billetter 25 kr.

Billetsalg fra mandag den 18. februar på Åby Bibliotek eller ved indgangen

Biblioteket er vært ved en kop kaffe/ te samt islandske specialiteter i form af kager

Arrangementet er led i et nordisk tema, som er blevet til i et samarbejde mellem Klims Forlag, Åby og Lystrup Bibliotek, Islandske forening samt Projekt Læseheste og hundehoveder.

les E-Heste.
Og hun de hoveder.
LÆSEHESTE OG
HUNDEHOVEDER

2. Byen som scene - biblioteket rykker ud

Bibliotekerne betragtes af brugerne af og til som kedelige, statiske institutioner. For at bryde dette billede har projektet arbejdet på at få biblioteket ud i byrummet. Det litterære arrangement i Projekt Læseheste og hundehoveder er i flere tilfælde rykket ud af biblioteket. Det er sket både i forbindelse med projektets egne og andre litterære aktørers arrangementer.

Der har været flere formål: at give århusianerne anderledes litterære oplevelser, etablere nye samarbejder, matche det litterære indhold med miljøer i byen og at fremme markedsføringen. Denne arbejdsmetode har fremmet kreativitet og iverigdom, skaffet nye lånere og berøringsflader samt markeret biblioteket i byrummet.

POETRY IN MOTION

I Århus Festuge deltog Projekt Læseheste og hundehoveder i et sportsligt indslag med det poetiske navn Poetry in Motion, som Poetklub Århus var opfinder af. Arrangementet var en stafet, hvor de deltagende poeter deklamerede deres digte ved poster i Århus midtby. På Hovedbiblioteket var der lavet en lille scene, hvor poeterne kunne fremsige deres digte. Derudover var der en udstilling med nutidige digtere, så tilskuerne kunne få lyrik med hjem, hvis de blev inspirerede. Ved Kvindemuseet var temaet naturligt nok kvindelige forfattere. En internetopkobling gjorde det også muligt at udlåne bøger i den lille have ved Kvindemuseet, og forbipasserende fik en lille forfriskning serveret af biblioteksansatte i poetiske gevandter.

VARMESTUEN PÅ HAVNEN

Et af projektets mere spøjse valg af lokalisationer var Varmestuen på Århus Fiskerihavn. Forfatterne Carsten Jensen og John Andersen var sat stævne dér til en snak om maritim litteratur. Udefra ligner Varmestuen en anonym rød kasse, men indeni er den et sandt skatkammer af kitschet interiør, hvor maritime billeder á la den gamle fisker pryder væggene. Arrangementet var et tilløbsstykke, og ølkasser blev taget i brug som stole. De litterære diskussioner blev kun afbrudt af en kulinarisk pause, hvor folk havde mulighed for at få sig et par fiskefrikadeller, øl og sodavand. Dette element var en stor succes, som skabte en meget uformel stemning og var med til at understrege arrangementets maritime islæt. Alt i alt var det en fantastisk oplevelse. Arrangementet i Varmestuen viste, at man kan opnå en utrolig synergi ved at flytte både forfattere og tilhørere uden for de sædvanlige rammer. Folk, som aldrig ville være dukket op til et arrangement på et almindeligt bibliotek, sad og stillede spørgsmål til forfatterne, og for en gangs skyld var mændene næsten i overtal. Det er ellers sjældent ved litterære arrangementer.

3. Form og indhold - en balanceakt

Interessen for litteratur er stor, men der er en tendens til, at det er de samme titler, der efterspørges, hvilket kan ses ud fra boghandlernes bestsellerlister og bibliotekernes reserveringskøer. Men litteraturen rummer flere spændende og uventede oplevelser, som blot venter på sin læser. Det kræver aktiv formidling, og bibliotekernes grundlæggende forpligtelse er jo 'det hele', både at imødekomme brugernes ønsker og at skabe mulighed for serendipitet.

Projekt Læseheste og hundehoveder har formidlet litteratur på mange forskellige måder: via arrangementer, udstillinger, deltagelse i litterære begivenheder, hjemmesider, Infogallerier m.m. Der har i løbet af projektet været fokus på forskellige målgrupper som f.eks. medlemmer af læsekredse, immigranter og unge fra forskellige litterære miljøer.

I projektet er der arbejdet en del med koncepttænkning forstået på den måde, at der skal være substans og overensstemmelse mellem form og indhold. Der skal simpelthen være en rød tråd. Projekt Læseheste og hundehoveder har i den sammenhæng arbejdet med forskellige litterære temaer som Poetry slam, Maritim litteratur, Hiphop, Provinslitteratur, Stemmer på tværs, Nordisk litteratur og Lyd+litteratur. Denne sammensætning af temaer gav mulighed for en bred palet af litteraturformidling. Nogle af de nyeste tendenser, hvor performance indgår som en vigtig del, var repræsenteret og blev for første gang præsenteret som en helhed i biblioteket. Også de mere traditionelle temaer blev taget ud af deres sædvanlige kontekst, og der blev eksperimenteret med den ellers så traditionelle litterære ramme. Anvendelsen af koncepttænkning og litterære temaer har fremmet kreativitet og ideudvikling. Udfoldelse af temaerne har givet større bredde og dybde og netop skabt en overensstemmelse mellem form og indhold i litteraturformidlingen.

Inddragelse af litteratur i forbindelse med nogle af de litterære temaer samt i forbindelse med læsekredse har givet mulighed for fordybelse og nye vinkler på læsningen og er også et eksempel på, hvordan formidlingen kommer tættere på det indholdsmæssige i litteraturen.

Projekt Læseheste og hundehoveder har knyttet an til en række litterære begivenheder i Århus i projektperioden. Det er sket både på opfordring og på initiativ af projektet selv. Det har i bibliotekssammenhæng åbnet op for helt nye litteraturområder og måder at formidle på. Det har endvidere givet synlighed for såvel de litterære aktører som for biblioteket.

PROVINSLITTERATUR

Temaet om provinslitteratur kom til at fungere som et samlet koncept over et kvartal og inddrog samarbejdspartnere som Forfatter- og Oversættercenteret Hald, litterater fra Århus Universitet samt kolleger i Borgerservice og Biblioteker med særlig viden. Elementerne var følgende: Arrangementer med henholdsvis Jens Smærup Sørensen og Helle Helle, studiekredse om temaet og værker af forfatterne op til arrangementerne med inddragelse af litteraturstuderende, litteraturliste om Provinslitteratur, udstillinger og en dekoration, der fungerede som en rød tråd gennem temaet. Temaet blev afsluttet med en 'Provinslitteratur' til Forfatter- og Oversættercentret Hald. På programmet var foredrag om Hald Hovedgårds historie som litterær institution, kulinariske oplevelser i smukke rammer og møde med endnu en repræsentant for Provinslitteraturen, nemlig Erling Jepsen.

HIPHOP

Århus har en årlig Hiphop-festival, der trækker mange danske tekstforfattere inden for området til Århus. Bag festivalen står foreningen Århus Took IT. I samarbejde med den blev der med succes arrangeret foredrag om den historiske sammenhæng i hiphop, workshop og koncert på Hovedbiblioteket som led i Hiphop-temaet. Temaet synliggjorde nye litterære udtryksformer i biblioteks-sammenhæng, tiltrak unge fra både universitets- og indvandrer miljøet i byen og gav Århus Took IT mulighed for at eksponere deres festival i nye sammenhænge. Der er allerede lagt planer for samarbejdet i forbindelse med Århus Took IT 2008.

STEMMER PÅ TVÆRS

Med temaet Stemmer på tværs var intentionen at give kendskab til andre kulturer via litteraturen. Temaet bød på lyrisk performance fra Melleløsten og en aften om immigrantlitteratur på et af de lokale forlag. Immigrantlitteraturen skabes i et krydsfelt og har ofte høj kvalitet, og den er i øjeblikket omfattet af stor interesse hos læserne. En underviser fra Århus Universitet holdt foredrag om immigrantlitteratur / verdenslitteratur, og en dansk-ukrainsk forfatter gav eksempler på litteratur skabt i mødet med en ny kultur. Det viste sig vanskeligt at skabe interesse for lyrikstenen, hvilket ikke er usædvanligt for lyrikområdet. Nogle gange skal succes ikke måles på publikumsstørrelse, men på kvaliteten og de ideer, der opstår i kølvandet på arrangementet.

4. Læsekredse - krævs for litteraturen

Læsekredsene ekspanderer i disse år. Det er et område, der ikke hidtil har været noget samlet fokus på i Borgerservice og Biblioteker. Projekt Læseheste og hundehoveder har derfor været en anledning til at skabe sammenhæng på dette område.

Der er etableret redskaber til brug for opstart af læsekredse både i bibliotekssammenhæng og direkte til læsekredsene samt udarbejdet materiale, der skitserer bibliotekets tilbud og muligheder i læsekredssammenhæng. Endvidere er der etableret en særlig platform som en del af bibliotekets hjemmeside.

Læsekredse har været tilbudt studiekredse om litterære temaer, forfatterskaber og enkelte værker samt egentlige litteraturkurser. Tilbuddene er udviklet med udgangspunkt i læsekredsens interesse for at beskæftige sig med litteratur og ud fra en formening om, at læsekredsene ofte mangler redskaber til at åbne op for litteraturen. Kurserne er blevet udviklet i tæt samarbejde med undervisere og litteraturstuderende fra Århus Universitet, og der er løbende sørget for feedback fra medlemmer fra læsekredsene.

Læsekredse fungerer ofte som en slags ambassadører for bibliotekerne, og medlemmerne deltager jævnligt i bibliotekets litteraturarrangementer. For at tiltrække flere læsekredse og udvide tilbuddet til de eksisterende har Projekt Læseheste og hundehoveder udviklet et litteraturtilbud uden for biblioteket i samarbejde med f.eks. boghandlere.

VÆRKTØJ TIL LÆSEKREDSE

Læsekredse i udvalgte biblioteker blev tilbudt et periode- og analysekursus i to moduler, hvor litteraturstuderende fra Århus Universitet introducerede analyseværktøjer for et par læsekredse. Analyseværktøjerne blev afprøvet i praksis på såvel noveller som en roman. Kurserne var kvalificerede og tilpasset en ikke-universitetssammenhæng. Interessen for kurserne var stor og blev en øjenåbner for læsekredsene. Biblioteket har efterfølgende fået tilbagemeldinger om, at redskaberne har været anvendt i forbindelse med andre romaner.

BOGCAFÉER

Flere læsekredse fik tilbuddet om at deltage i et litterært arrangement hos en lokal boghandler med oplæsning af aktuelle forfattere inden for bl.a. krimigenren. Målet var her at præsentere læsekredsene for en anderledes litteraturformidling. En anden konstellation bestod i, at boghandleren og en bibliotekar hver især holdt oplæg for læsekredse samt andre interesserede. I Borgerservice og Biblioteker er der gennem en længere periode blevet arbejdet med at afholde bogcafeer, hvor bibliotekarer holder foredrag om udvalgte emner/temaer. Dette kan så kombineres med, at boghandleren fortæller om sæsonens bøger.

FORFATTERAFTENER

Læsekredse har vist sig at være en god målgruppe, hvis man ønsker at præsentere læsere for ukendte forfattere. Da Projekt Læseheste og hundehoveder samarbejdede med Bergen Bibliotek om udveksling af to ukendte norske forfattere, krævede det lidt ekstra formidling at sælge tilbuddet til læserne. Som optakt til arrangementet blev der afholdt en læsekredsaften, hvor forfatterens bøger blev diskuteret. En medarbejder fra Nordisk Institut på Århus Universitet fungerede som interviewer og gav derudover lidt baggrundsinformation om nutidig norsk litteratur. Deltagerne i læsekredsafteften fik foræret gratis eksemplarer af bøgerne. Projektet benyttede også anledningen til at gøre reklame for arrangementet med de norske forfattere.

Projekt Læsekredse og hundehoveders bestræbelser på at nyudvikle bibliotekets litteraturformidling har haft det overordnede formål at udvikle bibliotekerne som kulturmødested, og derfor har projektet haft naturligt fokus på især litterære arrangementer. Projektet har dog også forholdt sig til den digitale litteraturformidling.

Projekt Læseheste og hundehoveders særlige fokus på litteraturen over en længere periode har givet større indsigt i bibliotekets samlede litteraturformidling. Her kan nævnes behovet for, at flere bliver opmærksomme på de mange digitale litteraturformidlingstilbud. Web 2.0 når ikke i tilstrækkelig grad frem til brugerne, og en forbedring kræver en højere grad af kobling til de fysiske biblioteker. Litteraturinitiativer i de fysiske biblioteker formidles på den anden side ofte sporadisk og tilfældigt via hjemmesider. Der er brug for, at litteraturinteresserede får mulighed for et samlet overblik over bibliotekernes litteraturtilbud, så de på en overskuelig måde kan hente inspiration, informationer og viden om disse tilbud. Dette skal ske både i det fysiske og det virtuelle bibliotek.

I Århus har de litterære aktører i forbindelse med Projekt Læseheste og hundehoveder efterlyst et digitalt forum, hvor lokale litterære initiativer og arrangementer formidles, og hvor der er mulighed for at koordinere og udveksle ideer. Det er en oplagt opgave for biblioteket og giver biblioteket mulighed for at være informeret om, hvad der sker lokalt, og samtidig giver det de litterære aktører mulighed for eksponering over for litteraturinteresserede.

Samarbejdet med især de litterære vækstlag i Århus har tydeliggjort, at en del af litteraturen nu mere og mere vil blive formidlet via Internettet i forskellige hybride former, hvor lyd, billede og ord smelter sammen på nye måder. Eksempler er litteratur af Ursula Andkjær Olsen, Anna Hallberg og Emil Salto. Biblioteket skal derfor overveje formidlingsformer, der sikrer, at der også er let adgang til denne del af litteraturen. Mulighederne her er såkaldte demoteker og Infogallerier specielt til dette formål.

LITTERATURSIDEN OG BOGFORUM

Litteratursiden.dk er en vigtig internetside, når det gælder litteraturformidling, og er en veritabel guldgrube, når det gælder litteraturlister eller skønlitterære emner til udstillinger. I forbindelse med Bogforum 2007 fokuserede Litteratursiden på fem udvalgte forfattere, som blev interviewet på video til Bogforum. Denne virtuelle bold tog Projekt Læseheste og hundehoveder op, og Litteratursidens digitale formidling af de fem forfattere blev koordineret med udstillinger, litteraturlister og plakater i de fysiske biblioteker. Alle afdelinger i Borgerservice og Biblioteker blev desuden opfordret til at vise Litteratursidens 'broadcast' på de lokale Infogallerier.

MONTANAPRISEN

Montanas Litteraturpris har til formål at støtte den gode litteratur i det lille danske sprogområde og på et litterært marked, der har stadig stærkere fokus på mainstreamlitteratur og bestsellere. Prisen er på 100.000 kr. og uddeles en gang om året. Prisen blev uddelt den 17. januar 2008 på Testrup Højskole. Højskolen havde i januar 2008 et litteraturseminar 'Tag og læs! historien genforstået'. I forbindelse med kurset uddeltes Montanaprisen i samarbejde med Dagbladet Information. De seks nominerede bøger til årets Montanapris blev via udstillinger, Internettet, Infogallerierne og anmeldelser m.v. formidlet på en række biblioteker i Århus Kommune.

WEB OG INFOGALLERIER

Samtlige litterære temaer har været præsenteret på forsiden af www.aakb.dk med 8.000 daglige besøg. I forbindelse med flere af temaerne har der været produceret materiale til Infogallerierne i biblioteket. Projektets egen hjemmeside har naturligvis også på forskellig vis belyst temaerne. Denne formidling har været suppleret af udstillinger og PR for temaerne i de fysiske biblioteker.

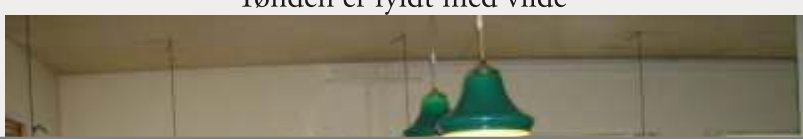

6. Branding læ. Se! Heste og hunde, hoveder

Vi lever i en tid, hvor konkurrencen om folks opmærksomhed er hård, og hvor de forandrede vilkår for nyhedsformidlingen og nyhedsstrømmen har gjort det langt vanskeligere at få sit budskab igennem. Traditionel markedsføring er derfor ikke længere tilstrækkelig. Kulturredaktioner modtager hundredvis af pressemeddelelser om dagen, så historien skal vinkles spændende og have kolorit for at skille sig ud, og den skal samtidig være let at gå til for journalisten. Projekt Læseheste og hundehoveder var ikke i tilstrækkelig grad opmærksom på dette. Markedsføringen burde have været opprioriteret for at opnå større gennemslagskraft og effekt.

I det hele taget skal man være meget bevidst om, hvordan man ønsker at 'sælge' sit budskab til brugerne for at trænge igennem. Der er brug for en linje for kommunikation og markedsføring, et såkaldt brand. Projekt Læseheste og hundehoveder indgik samarbejde med en professionel designer om et logo for projektet. Logoet skulle både signalere projektets formål, nemlig leg med ord og litteratur og formidling på en utraditionel måde. Dette logo blev benyttet som et gennemgående tema i al markedsføring. Det blev brugt i forbindelse med pressemeddelelser, nyhedsbreve, plakater, flyers, postkort, projektets pjece, billetter, dekoration/digte og projektets hjemmeside. Ligeledes har logoets farver også været benyttede i PR-materialet for på den måde visuelt at kommunikere, at her var der endnu et Projekt Læseheste og hundehoveder arrangement. Det tager tid at skabe et sådant brand, og et år er nok for kort tid til at sige, at det helt er lykkedes.

Netværk er blevet flittigt benyttet i Projekt Læseheste og hundehoveders kommunikationsstrategi og har været et supplement til den almindelige markedsføring, hvor det ofte har vist sig svært at trænge igennem til pressen i Århus.

JOURNALISTISK APPEAL

Af og til kan man være heldig at ramme hovedet på sømmet med et litteraturarrangement, som journalisterne vil betragte som en god historie. For projektet skete dette i forbindelse med arrangementet i Varmestuen på havnen. Den højst usædvanlige kombination af forfatterne Carsten Jensen og John Andersen i en varmerstue på havnen til en snak om maritim litteratur og serveringen af et let trakterement bestående af fiskefrikadeller og øl fik journalisterne til at dukke op.

EN BOG I PROVINSEN
 ÅRHUS KOMMUNES BIBLIOTEKER INVITERER TIL
PROVINSLITTERATUR

Hald Hovedgård, der ligger i skønne naturomgivelser i nærheden af Viborg og rummer Det Danske Forfatter- og Oversættercenter.

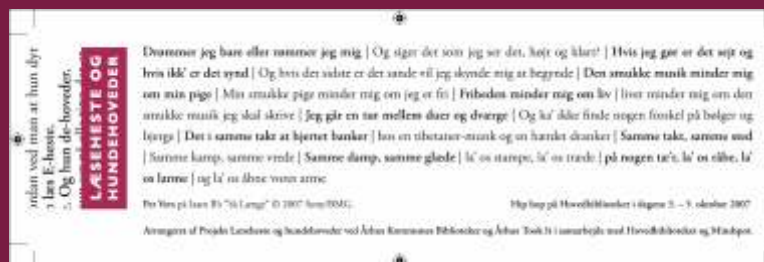
LØRDAG DEN 23. FEBRUAR 2008
KL. 9.30 TIL CA. 17

UDSOLGT PROVINSLITTERATUR

Det er ikke altid, at det skrevne ord er den bedste reklame. Erfaringer i projektet har vist, at det uformelle netværk har en stor betydning. Folk, der deltager i læsekredse, er ofte aktive i lokalområdet og har store netværk i form af venner og familie. Hvis man er heldig at få læsekredsfolkene i tale, bliver litteraturarrangementerne formidlet fra mund til mund, hvilket Provinslitteratur til Hald Hovedgaard var et eklatant bevis på. Turen blev formidlet i forbindelse med læsekredse som optakt til forfatterarrangementerne. Resultatet var overvældende. I løbet af ingen tid var alle billetterne til turen revet væk. Det var ikke engang nødvendigt at reklamere for det i pressen.

DEKORATION MED LYRIK

Som en udfoldning af Hiphop-temaet blev der konstrueret en dekoration i form af en flyer med lyrik, som kunne bruges ved arrangementerne. Rapperen Per Vers gav tilladelse til, at et af hans digte måtte benyttes. Digtet blev trykt på en gennemsigtig baggrund med pink typer. Derudover figurerede logoet for projektet samt lidt baggrundsstof om arrangementerne og sidst, men ikke mindst, en reference til projektets hjemmeside www.hundehoveder.aakb.dk. Dekorationen i bogmærkestørrelse blev et hit, fordi folk opfattede den som æstetisk appellerende, og succesen blev gentaget ved Provinslitteratur- og Lyd+Litteratur-temaerne med citater af forfatterne Jens Smærup Sørensen og Mads Eslund. Dette er en mere indirekte måde at komme i kontakt med brugerne på, men man rammer nok en målgruppe, som er gode til at gå til og fra på nettet. Når de går ind på hjemmesiden, vil de måske finde andre af projektets arrangementer interessante og komme til dem.

Inden ved man at hun dyr
 3 læs E-lyrik.
 5. Og hun de-hoveder.

LÆSEHESTE OG HUNDEHVEDER

Dronner jeg bare eller minner jeg mig | Og stiger det som jeg ser det, højt og klart | Hvis jeg gør er det søjt og
 hvis ikke er det søjnd | Og hvis det sidste er det sande vil jeg skynde mig at begynde | Den smukke musik minder mig
 om min pige | Min smukke pige minder mig om jeg er fri | Frihedens minder mig om liv | Livet minder mig om det
 smukke musik jeg skal skrive | Jeg går en tur mellem døer og dørge | Og læ' ikke finde nogen forskel på belgen og
 bjerge | Det i samme taks at hjertet banker | hos en tibetansk-stærk og en hærlet dronker | Samme taks, samme ord
 | Samme kamp, samme vrede | Samme slæp, samme glæde | læ' os stærke, læ' os træde | på nogen tæ's, læ' os tilbe, læ'
 os lærne | og læ' os ikke være arve

Per Vers på lyrik fra "Så Læng" © 2007 Arve/DAG

Hjælp på Hovedbiblioteket i Ågøse 3. - 5. oktober 2007

Arrangør af Projekt Lyrik og Hovedstøtte ved Århus Kommunes Biblioteker og Århus Teater i samarbejde med Hovedbiblioteket og Håndspillet.

7. Brugerne involveres

Udvikling af bibliotekstilbuddet kræver inddragelse af brugerne. I Projekt Læseheste og hundehoveder er dette især sket via det tætte samarbejde med en række aktører og personer fra det litterære miljø, i forbindelse med projektets Advisory-Board og gennem læsekredse. Spørgeskemaer er uddelt ved en række arrangementer, og svarene er blevet inddraget i det videre arbejde.

Direkte inddragelse af brugerne er sket gennem studiekredse og litteraturkurser for læsekredse. Det har givet vigtig viden om, hvad denne for biblioteket vigtige gruppe har af ønsker og behov. Det er også sket ved initiativet 'Reollyrik' og 'Læseheste og hundehoveder', hvor poeter levendegjorde lyrikken ved at tage bøger ud af reolen og recitere digte, hvilket inspirerede lånerne til både at låne og læse digte op.

En oprindelig plan var at etablere skrivekurser, men samarbejdet med de litterære aktører åbenbarede, at der allerede var flere udmærkede tilbud på dette område. Projektet ønskede efter drøftelse med samarbejdspartnerne ikke at udsætte disse tilbud for konkurrence.

Den fælles planlægning af de litterære temaer har givet mulighed for dialog med de litterære aktører om litteraturformidling i almindelighed og ditto i biblioteket. Dialogen har også omfattet nogle af de engagerede forfattere, fordi de naturligt er optaget af bibliotekets litteraturformidling og har opfattet Projekt Læseheste og hundehoveder som en mulig samtalepartner. Resultatet af denne spændende dialog har løbende inspireret projektets litteraturformidlingsaktiviteter og skabt øget engagement i forhold til at intensivere bibliotekets litteraturformidling.

For at få interessenterne fra litteraturområdet i tale arrangerede Projekt Læseheste og Hundehoveder i samarbejde med Forfatter- og Oversættercentret Hald et Advisory Board / Litteraturformidlingsdag, hvor lokale forfattere, forlag, boghandlere, litterære foreninger og relevante institutter fra Århus Universitet var inviteret sammen med biblioteksfolk. En god blanding af de inviterede deltog, og der opstod spændende diskussioner om bl.a. bibliotekernes litteraturformidling. Diskussionerne tog udgangspunkt i oplæg om oplevelsesøkonomiens udfordringer for kulturinstitutionerne og litteraturens kredsløb fra forfatter til læser i dag.

LITTERATURLABS

Som afslutning på Advisory Board blev der etableret tre såkaldte Litteratur-Labs, bl.a. Bestseller-Lab, hvor hovedspørgsmålet lød: Hvorfor opnår nogle bøger bestsellerstatus og udråbes til tidens store samtidsroman, mens andre bøger af samme kvalitet lever en mere beskedent tilværelse? Med udgangspunkt i bøgerne 'Mærkedage' af Jens Smærup Sørensen og 'Med plads til hundrede køer' af Hans Otto Jørgensen, som begge kredser om det samme emne, blev diskussionen skudt i gang. Til trods for at begge forfattere er anerkendte og estimerede og anmeldelserne af de pågældende bøger fine, var de to titler indkøbt i et meget forskelligt eksemplarantal. 'Med plads til hundrede køer' var kun indkøbt i 14 eksemplarer, mens 'Mærkedage' var indkøbt i 105 eksemplarer. Hvorfor var billedet så forskelligt? Diskussionen kom vidt omkring, og budene var bl.a.: udvalgte forfattere bliver 'hypet' i større grad end andre af forlag og boghandlere, og det smitter af på anmeldelser og indkøb; både det visuelle indtryk af en bog og evt. forudfattede opfattelser af et forfatterskab spiller ind.

SHOWCASE PÅ GYMNASIUM

I forbindelse med Århus Mesterskaberne i Poetry Slam arrangerede Poetklub Århus i samarbejde med Viby bibliotek en showcase for en klasse på Viby Gymnasium og HF. Eleverne blev præsenteret for digteren Peter Dyreborgs tekster og kunne spørge ind til hans forfattervirke. De fik også mulighed for selv at skrive tekster og få dem vurderet. Efter showcasen var der et mini-poetry slam på biblioteket, hvor eleverne blev opfordret til at deltage og i øvrigt kaste sig over bibliotekets lyriksamling.

HIPHOP OG ORDMAGERI

Hiphop på programmet i bibliotekerne var et hit i hiphop-miljøet og blandt de unge, der interesserer sig for hiphop. Miljøerne tog med både forundring og glæde imod de forskellige tilbud og muligheder. Et af tilbuddene var foredrag / workshop med Per Vers om tekstskrivning, hvor de unge fik mulighed for at lære at improvisere og levere tekster. Også det blev et tilløbsstykke.

Poetry Slam

**Rammende ord for fuld udblæsning
- et poetisk knockout fra tre poeter**

På Viby Bibliotek onsdag 9. maj kl. 13

Vær med når tre poeter varmer op til Århus Mesterskaberne i **Poetry Slam**

8. Kompetenceudvikling - ny viden ind i biblioteket

Bibliotekerne er som tidligere nævnt stillet over for en række udfordringer på litteraturformidlingsområdet. Løsningerne på disse udfordringer er mange-facetterede, men en af vejene er en formidling, der i højere grad forholder sig til det indholdsmæssige i litteraturen.

Projekt Læseheste og hundehoveders samarbejde med litterære aktører, forfattere og litterater har været en kilde til ny viden og udveksling af viden. Bidragene fra litterater fra universitetet har i høj grad kvalificeret flere af projektets arrangementer til glæde for deltagerne. Litteraterne har endvidere sammen med litterære aktører bidraget med en uvurderlig viden om vækstlaget i litteraturen og om aktuelle litterære tendenser. Bibliotekerne har brug for at få tilført ny viden til formidlingsarbejdet, og dette kan enten opnås via samarbejde som i Projekt Læseheste og hundehoveder eller ved direkte ansættelse af litteraturuddannet personale.

Tilknytning af andre faggrupper og samarbejde med litterære aktører er naturligvis ikke nok til at øge fokus på en litteraturformidling. Der skal satses på kompetenceudvikling og afholdes flere kurser, der beskæftiger sig mere dybdegående med litteratur og de litterære perioder, for at give litteraturformidlingen det nødvendige løft, hvis brugernes krav til bibliotekernes litteraturformidling skal opfyldes.

LITTERATER UDEFRA

I Bergen er man gået et skridt videre og har ansat en ung litteraturuddannet, som også har arbejdet som redaktør og forfatter. Vedkommende indgår i det daglige formidlende arbejde sammen med de andre bibliotekarer, hvilket også inkluderer udlånsvagter. Denne konstellation har betydet kontinuerlig kontakt og netværk til vækstlaget i Bergen. Vejle Bibliotek har ansat en litterat til at forestå dele af litteraturformidlingen.

9. Koordinering - fælles fodslag

Graden af koordinering afhænger naturligvis af bibliotekssystemets størrelse og struktur og skal ses som et supplement til det enkelte bibliotek egne arrangementer. I Projekt Læseheste og hundehoveder er der i bibliotekerne også samarbejdet internt på kryds og tværs. Det er sket i forbindelse med projektets mange initiativer og arrangementer, og de fleste biblioteker i Århus Kommune har været aktivt involverede. Der har hidtil ikke været megen tradition for samarbejde på tværs på litteraturområdet, fordi de lokale biblioteker i Borgerservice og Biblioteker fungerer meget decentralt.

Den direkte inddragelse af en række biblioteker og medarbejdere har ud over at bidrage til fælles ejerskab også ført til dialog og nye overvejelser om bibliotekernes litteraturformidling. Der er åbnet op for mange nye samarbejdskonstellationer og skabt mulighed for at få personale med særlige litterære kompetencer frem i lyset. I det hele taget er Projekt Læseheste og hundehoveder blevet modtaget positivt internt, og der er ingen tvivl om, at litteraturformidlingen, som den er praktiseret i Projekt Læseheste og hundehoveder, har engageret personalet.

Projektet har ført til drøftelser om intensiveret koordinering af litteraturformidlingen. Det skyldes de mangeartede positive erfaringer fra samarbejdet om de litterære temaer. Det er endvidere udtryk for en erkendelse af, at de udfordringer for biblioteket, der blev nævnt i starten, kræver nye initiativer og tiltag. Planlagte og velgennemførte koordinerede tiltag er uden tvivl en af vejene frem.

Koordinering er også nødvendig i forhold til samarbejde med litterære aktører, således har de litterære aktører efterlyst en kontaktperson, som de kan henvende sig til i forbindelse med mulige samarbejdsinitiativer. Henvendelser fra mulige samarbejdspartnere må ikke tabes på gulvet og bør kanaliseres videre i systemet, hvis der ikke er tid og ressourcer i det modtagende bibliotek.

KLASSIKER JUBILÆUM

I 2007 var det 50 år siden Tage Skou Hansens klassiker 'De nøgne træer' udkom. Tage Skou Hansen blev fejret på behørig vis på Testrup Højskole ved Århus, og Projekt Læseheste og hundehoveder benyttede lejligheden til at fremstille plakater og litteraturlister, der kunne benyttes til udstillinger i anledning af den store dag. Mange biblioteker tog imod dette tilbud. Endnu engang blev også Internettet og Infogallerierne benyttet for at skabe opmærksomhed om mærkedagen.

Tage Skou-Hansen 50-års forfatterjubilæum Mandag d. 29. oktober 2007

Er 50-årsdagen
for udgivelsen af
Tage Skou-Hansens
debutroman
'De nøgne træer'

Tage Skou-Hansen vil bli.
blive fejret på Testrup Højskole
kl. 13 til 20. Her dukker forfatterens
venner, kolleger og litteraturforskere
op for at fejre ham.

At indrette sig ved stemmens hjælp i stilheden. Jeg ved, vi ville synge bedre, hvis vi gav os mere hen i sengen. 'Voca me cum benedictis.' I meget gamle dage var litteratur synonym med fremførelse, oplæsning. Et skrevet dokument var ikke en tekst, tekst krævede en ceremoniel form. Et bogstaveligt talt summende bibliotek. Jeg har intet at sige, og jeg siger det.

- MADS ESLUND. FRA 'STØJEN FINDES' (STØJEN FINDES).
AUDIOPOESI - EN ANTOLOGI: GEIGER RECORDS 2007

Drømmer jeg bare eller rømmer jeg mig
Og siger det som jeg ser det, højt og klart?
Hvis jeg gør er det sejt og hvis ikk' er det synd
Og hvis det sidste er det sande vil jeg skynde mig at begynde
Den smukke musik minder mig om min pige
Min smukke pige minder mig om jeg er fri
Friheden minder mig om liv
livet minder mig om den smukke musik jeg skal skrive
Jeg går en tur mellem duer og dværge
Og ka' ikke finde nogen forskel på bølger og bjerge
Det i samme takt at hjertet banker
hos en tibetaner-munk og en hærdet drunker
Samme takt, samme sted
Samme kamp, samme vrede
Samme damp, samme glæde
La' os stampe, la' os træde
på nogen tæ'r, la' os råbe, la' os larme
og la' os åbne vores arme

PER VERS PÅ ISAM B'S 'SÅ LÆNGE'
© 2007 SONY/BMG

For 1960 var jo også det år, da landsbyen måtte vige sin plads som den vigtigste by i landet. Hvor landbruget for første gang i tusinder år ikke længere var et større erhverv end alle de andre tilsammen. Hvor Staun som et samfund og en verden i sig selv gik under, for så småt, og som alle andre landsbyer, at blive en afsides og forhutlet lille bebyggelse i den globale metropol.

JENS SMÆRUP SØRENSEN. MÆRKEDAGE. EN HISTORIE.
GYLDENDAL 2007.

...londen er fyldt med vilde
e læ. Se! Heste og
hunde, hoveder
de vandede aldrig, gør som
**LÆSEHESTE OG
HUNDEHOVEDER**